

והשמר הכ"ב הוא שמר הודאה.

והוא מענין הודאות והלאות ואע"פ שדינה כשמר חוב כי כל הודאה בקנין הרי כשמר חוב וגם ההודאה נמי בלא קנין אם אומ' לעדים כתובו וחתמו דינה כשמר חוב כמו שפירשנו בהלכות הודאה וכפירה גם בהלכות הקנין ומשפטי ההלואה מכל מקום הרי הוא מתחלקת נוסח גוף השמר בכתבתה ומתחלקין נמי דיניהן על פי השופרי דשטרי הכתובות באותן שטרות ובלבד שיהיו כתובות על פי הבעלים כגון שישאלו העדים לבעלים (ברפ"ו¹) בעת הקנין כמו שפירשנו לעיל. וענין הודאה כך דינא דהיבא שיושבין שני עדים וראובן מודה בפניהם לשמעון מנה אינה שוה אותה הודאה כלום שיכול הוא לומר השמיתי כך אבל אם אמי' להם הוו עלי עדים בהודאה זו הרי הן באין ומעידין ואינן יכול לכפור ולומ' השמיתי בו אלא איב חזר ואמי' פרעתי וכשמעידין אלו השנים שאמי' להם הוו עלי עדים הני מילי על פי אבל אין רשאין לכתו' עד שיאמר להם כתובו אבל כיון שהודה אלו השנים ואמי' להם כתובו הרי הם באים וכתבין לו שמר מקיים כראוי בלא קנין וההוא שטרא גובה מנכסים משועבדים כשטרי אקנייתא. ועל האי עניינא גרסינן בפר' חזקת הבתים² הודאה בפני שנים וצריך לומ' כתובו קנין בפני שנים ואין צריך לומ' כתובו. ואם הודה נמי בפני שלשה ולא אמי' להם כתובו ולא אתם עידי אין כותבין אבל אם עשאן בית דין וקבעו אותן הבעלי דינין על דעת בית דין והם שלשה כל מה שהודו הבעלי דינין בפניהם הרי הוא קיים ואין צריך לומ' כתובו ולא אתם עידי ולא שיאמי' כתובו עלי שמר אלא יש להן שיכתבו עליו שמר הודאה וישתעבדו נכסיו מאותו היום שהודה בפניהם דכיון שב"ד הן הא קיימא לן שכל הודאה בפני בית דין כמלוא הכתובה בשמר דמיא וכבר סירשנו כל זה בהלכות הדיינין. ועל האי עניינא גרסינן בסנהדרין ט"ז ג'³ הודה בפני ב"ד וקנו מידו כותבין. לא קנו מידו אין כותבין בפני שלשה וקנו מידו מאי רב אמ' כותבין הוו עובדא וחש לה רב להא דרב אשי⁴. אמ' רב אדא בר אהבה האי אודיתא זימנא כתבין וזימנין לא כתבין מיכנפי ויתבי לא כתבין כניף ואייתי הוא כתבין. מר בר רב אשי אמ' אפי' כניף ואייתי לא כתבין ואפילו אמ' הוו עלי דיני עד דקבעי דוכתא בבי דינא ומשדרי שליחא מבי דינא ומזמני להו לדינא. וכבר סירשנו האי שמעתא ופסקא דילה בהלכות הדיינין וגם בהלכות הקניינין ומשפטי ההלואה סירשנו ענין זה. וכת' רבי' סעדיה גאון דל בנוסח

¹ אולי צ"ל: כפירוש.

² בבא בתרא דף מ'.

³ דף כ"ט ע"ב.

⁴ צ"ל: אפי'.

שטר הודאה הכי במוחב תלתא כחדא הוינא וקבענא דוכתא לדינא דסלוני וסלוני ושרדנא שליחא בחר סלוני ואייתנייה וטען עליה פלוני כאלסא וזוי ואודי בהון וכו' עד מה דהות קדמנא וכו' והדין גוסחא היא באורייתא¹ דבי דינא ואורייתא² דבי דינא ודאי כותבין נוסח מעשה ביד כשאר כל שטרי דבי דינא ומדכרין אורייתא³ וכל מה דהוה קודמיהון ואיכא נמי אורייתא⁴ שאינה מאלו העניינין והוא כנון ההוא דגרס כפר⁵ מי שמת⁶ בענין איבעיא להו שכיב מרע שהודה מהו וכו' עד מתקיף לה רב איקא בריה דרב אמי אמאי לא⁷ לודי⁸ אסור דהלין זוזי דרב מרי נינהו ולקנינהו באורייתא⁹ נסק אורייתא¹⁰ מבי איסור איקסר רבא אמ' קא מנמרא טענתא לאינשי ומססרו לי וכבר פירשנו זה בספרנו השני בהלכות גרים וירושחם. וזהו נוסח שטר הודאה בזמן שהיא בקנין ודאי כותבין לו שטר חוב גמור כשאר כל שטרי חובות וקיומין מיהו השופרי דשטרי צריכין העדים לשאול למורה כעד הקנין וכדפרשי לעיל אבל שטר הודאה בלא קנין זהו נוסחא.

יודעים אנו יודעים¹¹ החתומים למטה ערות ברורה שאמ' לנו פלוני בר פלוני הוה עלי עדים וכתבו וחתמו עלי וחנו לו לפלוני בר פלוני מחמת שרציתי ברצון נפשי שלא באונס כלל לא אנוס ולא שנוי¹² אלא בלב שלם ובנפש חסצה וברעת שלימה מחמת שאני לי בפניכם הודאה נמורה בלא שום טענה וערמה ועלילה אלא הודאה שלימה וברורה בלא שום השטאה בעולם שיש לו אצלי כך וכך דינרין והם עלי בהלואה וברשו ומדאורי הדין פלוני קדמנא אנהנא סהרי בהלין דינרין לפלוני בר פלוני ואמינא עליה לסהרי ואמ' לנא כתובו עליה הדין שטרא שהוא בהן ומשועבד לפלוני דנן דאודי ליה בהון קדמנא כשאר כל שטרי חובות וקיומין דנהיגין בישראל מיומא דנן ולעלם דלא כאסמכתא ודלא כטופסי דשטרי ומאי דהוה קדמנא ואסהידנא עליה הדין פלוני לסהרי ואמ' לנא כתובו ביום פלוני לירח פלוני לשנת פלוני לכריאת עולם למינינא דרנילנא למימיני ביה במחא פלונית כתבנו וחתמנו ונתננו ביד פלוני זה להיות בידו לראיה ולזכות והכל שריר וקיים. שטר הודאה זו הרי הוא משועבד בה הוא וכל נכסיו כשאר כל שטרי חובות שהן בקנין גמור דנהיגין בישראל ושעבודו ואחריותו כמותן מיהו לענין פריעתו לפי שלא פירש בהודאתו מתי יתבעם ממנו המלוה ולא יכלו העדים לכתוב ענין זה בשטר אצטריכין לפרוש מהדין הפריעה ומתי יתבעם ממנו שיש מי שאומ' דכיון שלא פירש זה המורה¹³ זמן בהודאה זו הרי אנו דינן בה כדין מלוה סתם שאינו רשאי לתובעו לאלתר אלא לאחר שלשים יום וכדגרסינן בתהלת סר' כיצד העדים נעשו זוממין¹⁴ תניא¹⁵ את חברו סתם אינו רשאי לתובעו סתם משלשים יום אחר מלוה בשטר ואחר

¹ צ"ל: באורייתא.

² צ"ל: ואורייתא.

³ צ"ל: אורייתא.

⁴ בבא בתרא דף קמ"ט.

⁵ כ"ה בריף אסאי לא, ולפנינו בגמרא: אמאי. ועי' דקדוקי סופרים.

⁶ צ"ל: ולודי.

⁷ צ"ל: באורייתא.

⁸ צ"ל: אורייתא.

⁹ צ"ל: עדים.

¹⁰ נראה שצ"ל: שגו או: שלו והיינו שגג. עיי' ס' הפסגה שהוכרתי למעלה סוף עמוד

48 וראש עמוד 49.

¹¹ צ"ל: המורה.

¹² סכות דף ג' ע"ב.

¹³ צריך להוסיף המלוה.

מלוה על סה. ויש מי שרוצה לומר כי אין אנו דנין בזה המקום סתם לפי שזו המורה⁽¹⁾ כבר זו הוא המלוה עליו מקודם שהוא מורה⁽¹⁾ בה השתא. והני אמרי לך כיון דהשתא הוא דקא מודה בה קמי שהרי הרי הוא כאלו השתא מלוה אותם לו וראיה לדבר שמשעה זה הוא משועבד לו בהן ולכך הרי דין זה כמלוה סתם וכומן שפירש זה המודה בסני אלו העדים זמן או שאמ' להם וקבלתי עלי לסורעם לו כל זמן שירצה הרי הן כוחבין בשטר ההודאה כמו שפירש בפניהם בעת ההודאה.

והשטר הכ"ג הוא שטר הרשאה.

והוא הקרויה ארכתא כראמרינן לא כתבין ארכתא אמטללי דכסריה⁽²⁾ וכבר⁽³⁾ כל זה לעיל ומשפטי⁽⁴⁾ ההרשאה פשרה ושורא דריינא. ונוסת שטר ההרשאה כך הוא.

יודעים אנו עדים חתומי מטה ערות ברורה שאמ' לנו סלוני בר סלוני הוו עלי עדים וקנו ממני וכתבו וחתמו עלי בכל לשון של זכות ותנו לו לסלוני בר סלוני להיות בידו לזכות מחמת שרציתי ברצון נפשי שלא באונם כלל אלא בלב שלם ובנפש חפצה ובדעת שלימה ונתתי לו במתנה נמורה ארבע אמות קרקע בחצרי מתנת פרהסיא מתנת בריא ולא כמתנת שביב מרע דמהדרא ואנב ארבע אמות קרקע אלו שנתתי לו במתנה והרשיתיה על כך וכך דינרין שיש לי אצל ר' סלוני בר' סלוני בין בחוב בין בפקדון אם הוא על בני אדם הרבה כתב הכי או על כל ממון דאית לי על כל אדם כדי שילך סלוני וירון ויסוב⁽⁵⁾ ויזכה עמו בין בדיני ישראל בין בדיני אומות העולם ויוציא מתחת ידי סלוני דנן כל מה שיש לי אצלו וישקליה מידי וינסקיה לנפשו ויהא שלו לעצמו ויש לו רשות למכור ולקבוע זמן ולעשות עמו כל מה שירצה הן דין הן פשרה ויהא ליה רשותא למחאה מחאתה ולאחואה אחואתא ולקיימא חוואתא ויבואתא⁽⁶⁾ ולבטלה חוואתא ופואתא⁽⁶⁾ ולהשביע ולהחרים ולגזור דין בין בפניו בין שלא בפניו ולעשות בממון זה כל מה שירצה וכל מאי דמתענה די סן דינא קבלתי עלי בין לזכות בין לחובה וכן אמ' לנו סלוני זה קנו מסני בקנין נמור לסלוני בר' לסלוני דיול ויזכה וידון וינסק לנפשיה ושטר הרשאה זו גלויה ומפורסמת לכל ושרירא וקיימא בדת וכהלכה כשאר כל שטרי הרשאות דנהינות בישראל מיומא דנן ולעלם דלא כאסמכתא ודלא כטוססי דשטרי. וקנינא מסלוני זה לסלוני זה בר סלוני ככל מאי דכתי' ומפורש לעילא במנא דכשר למקניא ביה. ומה שהיה בפנינו ביום סלוני לירח סלוני וכו' והכל שריר וקיים. ואיכא בנוסחאי עתיקי דכתבי הכי ונתתי לו במתנה נמורה ארבע אמות קרקע בחצר סלוני או בחצר סלוני שיש לו במדינה סלונית ואם אין לו קרקע שיש לו לכל אחר בארץ ישראל. ואנן לעניות דעתין כבר פירשנו לעיל בענין הרשאה סירושה דהאי ארבע אמות קרקע ס"י מכוואר.

(1) צ"ל המורה.

(2) כבא קמא דף ע'.

(3) צריך לחוסוף: פירשנו.

(4) צ"ל: במשפטי.

(5) אולי: ויחויב, או: ויחויב.

(6) נראה שצ"ל ויבואתא והיא כמו זכותא אשר בס' העמוד ד"ז דף ק"ז ע"ב וד"ל דף ס"ב.

והשטר הכ"ד הוא שטר המחאה.

והוא כנון ראובן שיש לו חוב אצל שמעון בין בכתב בין בעל פה והמחה לו אצל שמעון כמעמד שלשתן ואמ' לו מנה יש לי בידך תנהו ללוי שאין ראובן יכול לחזור בו וקנה לוי אותו הממון ומוציא אותו משמעון והוא כנון מה שאמ' ההלכה⁽¹⁾ מנה לי בידך תנהו לפלוני כמעמד שלשתן קנה. וכבר פירשנו כל זה בהלכות הקניינין בענין המחאה סי' מבואר. וזהו נוסח שטר המחאה בזמן שהוא בעדים.

יודעים אנו עדים החתומים למטה עדות ברורה שאמ' לנו פלוני בן פלוני הוו עלי עדים וכתבו וחתמו עלי ותנו לו לפלוני מחמת אותו חוב מחויק כך וכך דינין שהיה לי עליו שהמחיתי אצל פלוני זה כמעמד שלשתנו ואמרת' לו שיתננו לפלוני זה שהמחיתי אצלו פלוני זה במעמד שלשתנו נפטר אותו פלוני מאותו ממון שהיה לי אצלו פטור נמור ומעתה אין לי רשות לחובעו בשוה פרוטה כי מעת שהמחיתי אצלו פלוני נפטר מתביעת' לגמרי ויצא משעבודי ונכנס בחוב ובשיעבוד פלוני שהמחיתי אצלו אבל ממני ומיורשי נפטר לגמרי הוא ויורשיו ולא נותר לי עליו לא קול ולא טענה ולא שום חוב בעולם כי מעת המחאה זו נסתלקתי מעליו ואין לי עליו כלום ושטר המחאה זו שריר ומקיים ראוי וחזק כדון כל שטרי דמחאות גדהינות בישראל מיומא דנן ולעלם דלא כאסמכתא ודלא כטופסי דשטרי. ומה שהיה בפנינו אנו עדים כתבנו וחתמנו ונתננו ביד פלוני זה להיות בידו לראיה ולזכות. ומה שהיה בפנינו ביום פלוני לירח פלוני בשנת פלוני שאנו מונין כאן במתא פלונית לכריאת עולם והכל שריר וקיים⁽²⁾.

והשטר הכ"ה הוא שטר הטפסת שטר.

ואתה מוצא אותו על שני דרכים כאחת כנון ראובן שיש לו שטר חוב על שמעון והוא מחוק או נשטשטש אם אותו כתב תחת ידו מוציא אותו לכ"ד או לעדים וכ"ד כותבין לו שטר אחר ועושין קיומו וקורעין אותו שטר המחוק. ואי זו עת עושין לו ב"ד קיומו לנכות בזמן שהווקקו לעדותן של עדים ונמצאת עדותן מכוננת וכבר פירשנו כל זה בפירוש השמועה ששינו⁽³⁾ מי שנמחק שטר חובו מעמיד עליו עדים ובא לבית דין וכו' והשנית כנון ראובן שיש לו שטר חוב על שמעון למדינת הים וראובן הוא צריך לילך אחריו בשטרו כדי שינכה ממנו והוא חושש שאם יוליך השטר בידו שמא יאבד ממנו בדרך וע"כ הוא מטפס את שטרו ומניח השטר שבידו ביד ב"ד וב"ד מטפסין לו שטר אחר אות באות תיבה בתיבה והולך למדינת הים ששמעון בה וכשנובה משמעון באותו השטר המוטפס מחזיר אותו השטר לשמעון ושמעון כותב בעדים לביד שהם בעיר ראובן כי פרע אותו השטר וכ"ד קורעין גם אותו השטר המונח בידם והטפסוהו לו כי אותו השטר נמחל שיעבודו לגמרי ואם היתה נאכרת מיד ראובן השטר המוטפס שמוליך בידו והיה יודע דבר זה בעדים היה חוזר לפני בית דין ומחזירין לו אותו השטר שהונח בידם ולכך מצניעין ב"ד אותו שטר החוב בידם ולכשיודיע להם בעדים שפרע שמעון הממון קורעין אותו השטר ואם שמא היתה נאכרת השטר בדרך ולא נפרע בה ראובן כלום

⁽¹⁾ גיטין דף י"ד.

⁽²⁾ ע"י גם בס' העטור ד' וינציא דף ק"י ע"ב ור' לכוב ד' ס"א ע"ג.

⁽³⁾ בבא בתרא דף קס"ח.

שטר המפסת שטר - זביני ארעא

לכשיודיע נמי הני לכ"ד בעדות נמורה מחוירין לראובן אותו השטר. וזהו נוסח שטר המפסת שטר.

אנו בית דין החתומי למטה במותב תלתא כחדא הוינא כשהוציא פלוני בן פלוני שטר חוב שהיה לו על פלוני מכך וכך דינרין ופלוני ופלוני עידיו וראינו אותו שטר שהיה כבר מחוק ונטשטש והיה מתיירא פלוני זה שלא ימחק לנמרי ולא יהא רישומו ניכר ולכך הוציא אותו השטר לפנינו והזקקנו לעדותן של עדים ונמצא עדותן מכוונת והוברר לנו התימת ידיהם שהוא גופו והשטר מקויים כראוי ולכך הטפסנו לו אותו השטר אות באות תיבה בתיבה וקרענו אותו השטר הראשון. וזהו גופו של שטר:

יודעים אנו עדים חתומי מטה עדות ברורה נאמנה שאמי לנו פלוני בר פלוני וכו' כל השטר כולה כמו שכתוי בנוסח השטר הראשון. ואם היא המפסת שטר מן הדרך השנית מי שחושש שלא יאבד שטרו בדרך כותבין הס. אנו¹ בית דין החתומים למטה במותב תלתא כחדא הוינא כשהוציא פלוני בן פלוני שטר חוב שהיה לו על פלוני מכך וכך דינרין ופלוני ופלוני עידיו ואמי לפנינו רבותי ידוע וברור לכם כי פלוני בעל חובי עומד במדינת הים ואני צריך לילך אחריי בשטר כדי שאנבה ממנו ממנו ואני חושש שמא יאבד שטרי בדרך ואנו בית דין כשראינו שחששו חשש קבלנו מידו אותו השטר והזקקנו לעדותן של עדים ונמצאת עדותן מכוונת והוברר לו התימות ידיהם שהיא גופה והשטר מקויים כראוי ולכך הטפסנו לו אותו השטר אות באות תיבה בתיבה והצנענו תחת ידינו אותו השטר הראשון. וזהו גופו של שטר:

יודעים אנו עדים חתומי מטה עדות ברורה שאמי לנו פלוני בן פלוני וכו' ומסיימין כל השטר כולה כמו שכתובה בנוסח השטר הראשון:

והשטר הכ"ו הוא שטר זביני ארעא.

והוא שטר מכירת שרות וכרמים וזהו נוסחה².

יודעים אנו עדים החתומין למטה עדות ברורה שאמי לו פלוני בן פלוני וכו' ומסיימין כל הוו עלי עדים וקנו ממנו בקנין גמור וכתבו וחתמו עלי בכל לשון של זכות ותנו לו לפלוני בן פלוני להיות בירו לזכות מחמת שרציתי ברצון נפשי שלא באונס כלל אלא בלב שלם וכנפש חפצה וכעין יפה ונטלתי וקבלתי כך וכך דינרין ומכרתי לו בהן אותו שדה או אותו כרם שלו שיש לי במקום פלוני מרתו כך וכך בסמיניו ובמצרניו ואלו הן המצרנים מצד מורה שדה פלוני ופלוני מצד דרום שדה פלוני ופלוני מצד מערב שדה פלוני ופלוני מצד צפון שדה פלוני ופלוני כל מה שיש תחת ארבעה מצרים הללו הכל מכרתי לו לפלוני בדינרין אלו הנוכריי עבוד ושאינו עבוד קרוי שדה ושאינו קרוי שדה בעפר ובארמה עם כל עמל ושבח ששם. ואם הוא כרם כמו כן יכתו לו נטוע ושאינו נטוע קרוי כרם ושאינו קרוי כרם בעפר ובארמה עם כל עמל ושבח ששם. ויש נמי שכותביי בזביני שדה או כרם מתהום ארעא עד רום רקיעא. ויש שאין כותבין לשון זה אלא בזביני שדה ביתא כמו שמסורש למטה ומעכשו ילך פלוני זה ויוכה ויחזיק

¹ עיי' בס' העשור ד' ויניציא דף ק"ו ע"ג, וד' לבוב דף ס"ב.

² עיי' בס' העשור ד' ויניציא דף ק"א ע"ג ודפוס לבוב דף נ"ח ע"ג.

ויקנה שדה זו שמכרתי לו ויעשה בו כל הפצת נפשו ויהא רשאי לעבוד ולנמוע ולעקור ולחרוש ולזרוע ולהוציא ארים ולהכניס ארים לנחול ולהנחיל ולתת במתנה לכל מי שירצה הוא והבאים מכחו כי בלב שלם עשיתי לו מכירה זו מעכשו בלא שום שיור בעולם לא לי ולא לבאין מכחי ונסתלקתי אני והבאים מכחי ממכירה זו סילוק נמור לעולם ולא נשתייר לי אצל פלוני מרמי מכירה זו לא מוון ולמעלה ולא מוון ולמטה ולא נשתייר במכירה זו לא מטפח ולמעלה ולא מטפח ולמטה כי בלב שלם עשיתי לפלוני זה מכירה זו מכירה נמורה מכירת עלמין חתוכה וחלושה שרירא וקיימא כדת וכהלכה דלא להשטאה בה ודלא למיהדר מינה לעלם ויהיבנא ליה ומשלמנא⁽¹⁾ ליה וליורשיו אחריו ואין מי ימחה בידו ולא ביד הבאין מכחו וכל מי שיבוא מארבע רוחות העולם בן ובת אח ואחות קרוב ורחוק יורש ונחל יהודי ויהודית גוי או גויה דיקום וישעון ויהנה וישתעי ויערער שום דין ודברים בעולם על פלוני זה או על הבאים מכחו יהיו דבריו בטלים ומבוטלים וחשובין כחרס הנשבר שאין בו ממש וכל כתב וקיום כתוב בכל לשון שיצא על שמי ושלא על שמי כרי לבטל מכירה זו כולה או מקצתה יהא אותו כתב וקיום בטל ומבוטל וחשוב כחרס הנשבר שאין בו ממש ולא יהא בו כח לא בדיני ישראל ולא בדיני אומות העולם ועלי ועל יורשי אחרי לפצות ולהדיח ולהפיץ מעליו כל עורר וטוען בעולם ולהעמיד מכירה זו בחוקתו ובחוקת הבאים מכחו העמדה נמורה ושלומה בלא שום פסדה בעולם וכל מודעי ומודעי ומודעי דספקי⁽²⁾ מנו מודעי עד סוף כל מודעי שמסרתי ושעתיד אני לסמור כולם בטלחים בפניכם דלא למילף מנהון לעלם וכך אומר לנא פלוני זה אחריות וחומר שטר מכירה זו קבלתי עלי ועל יורשי אחריות וחומר כל שמרי מכירות דנהינות בישראל מיומא דנן ולעלם דלא כאסמכתא ודלא כמסופי דשטרי. וקנינא מפלוני זה בר פלוני זה בכל מה דכתי' ומפורש לעילא במנא דכשר למקניא ביה. ומה שהיה בפנינו ביום פלוני בירח פלוני שנת כך וכך לבריאת עולם למנין שאנו מונין כאן במתא פלונית כתבנו וחתמנו ונתננו ביד פלוני זה להיות בידו הבאים מכחו לראייה ולזכות והכל שריר וקיים. והגוי דלא כתבי מתהום ארעא ועד רום רקיעא אלא בזבני ביתא משום דמיחלף להו סירושא דהא שמעתא דגרסינן בסר' המוכר את הבית⁽³⁾ אמ' ריש לקיש המוכר בית לחבירו וא"ל על⁽⁴⁾ מנת שדיוטא תחתונה שלו⁽⁵⁾ על מנת שדיוטא העליונה שלי דיוטא העליונה שלו למאי הלכתא אמ' רב זביר שאם רצה להוציא בה זיון מוציא ורב פסא אמ' שאם רצה לבנות עליה על גבה בונה ואם נפל הדר בני ליה והלכתא כרב זביר דאמ' שאם רצה להוציא בה זיון מוציא דגרסינן בסר' מי שמת⁽⁶⁾ אמ' רבא אמ' רב נחמן ואם תמצא לומ' בית לאחר ודיוטא לאחר לא הוי שיור חוץ מדיוטא הוי שיור ואליבא דרב זביר דאמ' אם רצה להוציא בה זיון מוציא. אמ' רב דימי מנהרדעא⁽⁷⁾ האי מאן דזבין בית לחבריה אע"ג דכתי' ליה עומקא ורומא לא קני וצריך למיכתב ליה מארעית תהומא עד רום רקיעא מאי טעמא עומקא ורומא כסתמא לא קני אהני עומקא ורומי למקני ביה⁽⁸⁾ בורות ומחלות וסבירא להו דכיון דאמור בשמעתא האי מאן דזבין ליה ביתא לחבריה וכו' צריך למיכתב ליה מארעית תהומא עד

(1) היא לשון מסירה ונתינה כמ"ש למעלה בהערה לשער י"א. מחנת בריא.

(2) צ"ל: דנפק.

(3) בבא בתרא דף ס"ג וס"ד.

(4) „על מנת וכו' תחתונה שלו" מיוחד וצריך לסחוק.

(5) שם דף קמ"ח ע"ב.

(6) שם: דף ס"ג ע"ב.

(7) צריך להוסיף: עומקא ורומא ואהני מתהום ארעא עד רום רקיע למקני.

רום רקיעא וכו' רכזביני ביתא לחוד הוא דצריך למיכתב ליה הכי אבל לא כזביני שדה וכרם. ואנן לעניות דעתין לא חזינן הכי דהאי דאמור רבנן האי מאן דזבין ליה ביתא לחבריה וכו' לאו דוקא ביתא לחוד אלא הוא הדין לשדה וכרם אלא שדברו חכמים בהווה משום דבבתים שיש בהן בנין יפה למלמד להבין אבל הוא הדין לשדה שהרי גם בשדה עושין בה בורות ומחילות ופעמים שבזבין את השדה ועושין ממנו בתים:

והשטר הכיז הוא שטר זביני ביתא.

ונוסחה נמי בנוסה זביני ארעא שכתבנו מיהו צריך לחדש בה הכי וכל מה שיש תוך ארבעה מצרים הכל מכרתי לו לפלוני זה בדינרין אלו בעפר ובארמה בעצים ובאכנים ובכותלים ובבניינין ובחקראות ובקורות ובמשפך מימות קרוי בית וחצר ושאינו קרוי בית וחצר מתהום ארעא ועד רום רומא ומכירה זו שמכרתי לו בדרך יציאה וכיאה וחקרה ומעויבה שבהם בית משפך מימיהם ובית משפך מרובן עם מוצא ומבוא ויש לו רשות על הבית וחצר שמכרתי לו בכל השבחים אלו הנוכרים עם כל עמל ושבת ששם לירש ולהוריש וכו' עד שריר וקיים. ואית להו לספרי דיינא למכתב ולשנות שטר דזביני על פי מה שראו המקובות והענין ולהזכיר מן העניינים שהן מוכרין וקונין בהן על מנהג מקומו ובזמן שיש למוכר אשה מוכרין בכל השטרות שם האשה תחלה ואחר כך שם בעלה כפי מה שפירשנו לעיל.

והשטר הכיז הוא שטר זביני שמרא.

והוא כגון ראובן שיש לו שטר חוב על שמעון ממאה דינרין והוא רוצה למוכרו ללוי בין במאה דינרין שהוא חייב לו בין כסחות כ"ש בזמן שמוכר ראובן בעל השטר אותו השטר ללוי והוא צריך למכור לו אותו השטר שהיה לו על שמעון ולכתו לו על אותו שטר חוב שטר מכירה שאם מסר לו השטר ולא כתב לו שטר מכירה או כתב לו שטר מכירה ולא מסר לו אותו השטר לא קנה לוי עד שיכתוב לו שטר מכירה וימסור לו השטר חוב זה כולו מסורש לקמן. וכדגרסינן בהמוכר את הספינה⁽¹⁾ אמ' רב ספא מאן דמוכין ליה שטרא לחבריה צריך למיכתב קני לך הוא וכל שיעבודא דאית' ביה. אמר רב אשי אמרית לשמעתא קמיה דרב כהנא⁽²⁾ ואי לא כתו' הכי לא קני אטו לצור על פי צלוחיתו הוא צריך⁽³⁾ אין לצור ולצור. אמ' אמיר⁽⁴⁾ הלכתא אין⁽⁵⁾ אותיות נקנות במסירה אמ' ליה רב אשי לאמימר נמרא או סברא אמ' ליה נמרא רב אשי אמר סברא נמי הוא מילי גינהו ומילי במילי לא מקנין ואעיג דלא מקנין⁽⁶⁾ במסירה עיג קרקע מיקנין דהא מטבע לא מקני בחליסין ועל גב ארעא מקני כי הא דרב ספא הוו ליה תליסר אלפי זוזי כי חזוי אקנינהו לרב שמואל בר אחא אנב סיפא רביחיה כי אתא נפק לאפיה עד חוץ. ועל האי שמעתא ופסקיה דאמימר סמכינן וכוותיה עבדינן (ולא סמכינן) דגרסינן בגמ' פשוט⁽⁷⁾ תניא אחד מן האחין שטר חוב יוצא מתחת ידו עליו להביא ראיה שאביו

(1) בבא בתרא דף ע"ו ע"ב.

(2) צריך להוסיף: ואמר לי.

(3) צריך להוסיף: א"ל.

(4) שם: דף ע"ו.

(5) כ"ה ברי"ף אמנם בגמרא הגי': אותיות נקנות. ועי' דקדוקי סופרים אך לא העיר פה

על גי' הרי"ף.

(6) עי' ברי"ף שם.

(7) שם דף קע"ג.

נתנו לו וראיה בשטר ולא בעדים דקימי' לן אין אותיות נקנות במסירה וכו' וזה מסורש לקמן. וזה נוסח שטר מכירת שטר:

יודעים' אנו עדים') חתומי מטה עדות ברורה שאמי' לנו פלוני בר פלוני הווי עלי עדים וקנו ממנו וכתבו וחתמו עלי ככל לשון של זכות ותנו לו לפלוני בר פלוני להיות בירו לזכות מחמת שרציתי ברצון נפשי ושלא באונס כלל כי אם בלב שלם ובנפש חפצה ובדעת שלימה ונשלתי וקבלתי ממנו כך וכך דינרין ומסרתי להם כל כח וזכות ושעבוד שיש לי באותו שטר חוב שיש לי על פלוני מחויק כך וכך דינרין ומסרתי לו אותו שטר חוב בפניכם ומכרתיו לו בדינרין אלו מכירה גמורה חתונה וחלוטח רלא להשאנה ביה ורלא לטהרר מיניה לעלם ויהיבנא ליה ומשלמא ליה ולי' ולירתוהו בתרוהו ואין מי ימחה בירו ולא בירי הכאין מכחו שבלב שלם עשיתי לו מכירה זו מעכשו בלא שום שיור בעולם לא לי ולא לבאין מכחי ומעכשו ילך פלוני זה ויזכה ויקנה שטר חוב זה הוא וכל שיעבודא דאית ביה ויתבענו מפלוני בעל חובי וינבנו לעצמו כי לא נשתייר לי בו שום חסיסה וזכות בעולם כי מעכשו נסתלקתי משטר חוב זה ומסרתיו לפלוני זה ומכרתיו לו מכירה גמורה כדי שיתבענו מפלוני בעל חובי ויהיה ידו כידי ועשייתו כעשייתי ופטרנו כפטורי כי לא נותר לי בו שום חסיסה נבו ולא נשתייר לי אצל פלוני זה מרמי מכירה זו ולא מזו ולמעלה ולא מזו ולמטה כי הכל קבלתי ממנו משלם ומכירה זו שעשיתי לפלוני משטר חוב זה שהיה לי על פלוני בלב שלם ובדעת מכוונת וכיישוב הדעת עשיתי לו לנמרי והיה לו כל זה החוב שבשטר על פלוני בעל חובי ולא יהא לי רשות היום או למחר לאיערומי לא לי ולא ליורשי ולמימר לפלוני דנן בעל חובי ולא ליורשיו עיינתי בחושבנאי ולא פש לי נכך מירי משום שברעת מכוונת וברורה אני מודה בפניכם שלא גביתי משטרי זה כלום והרי שטר כתוב וחתום אצלי ואני מוכרו ומסרו לפלוני זה על דעת כך ואם שמא חס ושלום הייתי מוחל אני או יורשי לפלוני זה בעל חובי או ליורשיו קנו ממני מעכשו שאשלם אותו במיטבא אני יורשי לפלוני זה שאני מוכרו לו או ליורשיו וכל מי שיבא מארבע רוחות העולם בן או בת וכו' דיקום וישעון ויהנה וישתעי ויערער שום דין ודברים בעולם על פלוני זה או על הבאים מכחו כדי לבטל מכירה זו שעשיתי לו משטר זה יהיו דבריו בטלין ומבוטלין וחשובין כחרס הנשבר שאין בו שמש וכל כתב וקיום כתוב ככל לשון שיצא על שמי ושלא על שמי מכירה על מכירה זו כדי לבטלה כולה או מקצתה יהא אותו כתוב וקיום בטל ומבוטל וחשוב כחרס הנשבר שאין בו שמש ולא יהא בו כח לא בדיני ישראל ולא בדיני אומות העולם ועלי ועל יורשי אחרי לפצות ולהדיח ולסלק מעליו כל ערעורין שבעולם ולהעמיד מכירה זו העמדה גמורה בחוקתו ובחוקת הבאים מכחו בלא שום פסידא בעולם וכל מודעי ומודעי ומודעי דנפקי מנו מודעי עד סוף כל מודעי וכו' ואחריות וחומר שטר מכירה זו קבלתי עלי ועל יורשי אחרי כאחריות וחומר כל שטרי ובינין דנהנין בישראל מיומא דנן ולעלם דלא כאסמכתא ורלא כנופסי דשטרי. וקנינא מפלוני בר פלוני זה ככל מאי דכתי' ומפורש לעילא במנא דכשר למקניא ביה. ומה שהיה בפנינו וכו'. והכל שריר וקיים. ואיכא נמי מאן דבעי למימר מאי דכתי' להאי שטרא דוביני דשטרא במתנה אנב ארבע אמות קרקע קרובה להיות שטר הרשאה ואנן כתבינן מאי דסבירא לן. מיהו אי כתיב לה הכי קני לה נמי הנכתבת לו כדאמרינן לעיל ואעיג' דאין אותיות נקנות במסירה אנב קרקע מקנין וכו' והאי דכתבינן לעיל בהאי

(1) עיי' בס' העטור ד"ו דף ק"א ע"ד וד"ל דף נ"ט.

(2) מלה זאת מיותרת.

שטרא זכותא

נוסחא ד'שטרא ואם שמא חס ושלום הייתי מוחלו אני יורשי לסלוני זה בעל חובי או לירשיו קנו ממני מעכשו שאשלם אותו במיטבא וכו'. יש מי שאומי שצריכין העדים לשאול זה האחריות בפירוש מן המוכר בעת הקנין ואם לא שאלוהו אין כותבין הכי ויש שאומרין שאין צריכין לשאול שזה דומה לאחריות של שטרי הלואה ומקח ומסכר שהוא מעות סופר ואין העדים צריכין לשאול עליו ומנא לן שאם ימחלנו לבעל חובו שאחריותו עליו דגרסינן בכתובות בסרי' הכותב¹) נוסא אמ' שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפי' יורש מחול אמ' רב הונא בריה דרב יהושע ואי פסקה הוא מקרקש ליה זויי וכתב ליה שטרא בשמיה. אמ' אמימר ומאן דראין דינא דגרמי מנבי ביה מיניה דמחול²) שטרא מעליא ומאן דלא ראיין דינא דגרמי מנבי ביה נמי דמי ניירא בעלמא. אכפיהה רפרם לרב אשי ואנבי ביה בבשורא³) לצלמי והלכתא כוותיה⁴):

והשטר הכ"ט הוא שטר זכותא⁵)

והוא כגון ראובן שרוצה לתת דיגרין או ממלטלין לשמעון ושמעון נמי ליתיה נבי דליהבינון ליה ולית ליה ארעא דליזבינון ליה אנב ארעא אי נמי דלא בעיא למיזכרין⁶) ליה אנב ארעא ולא בקנין. אבל מטללי איכא מאן דאמ' דאי יהבינון בקנין אעינ דליתיה נבי קני להון בההוא קנין אבל זויי דאין מטבע נקנה בחליסין מוכי להון עיי אחר ומסר להון בידיה ואומ' לו זכי בהלין זויי לפלניא והוא מקבל להון זכי בהון לההוא פלניא והאי שטרא איתא בין בקנין בין בלא קנין. וזהו נוסח שטר זכותא:

יודעים אנו עדים חתומי מטה עדות ברורה שאמר לנו פלוני בר פלוני הווי עלי עדים וקנו ממני וכתבו וחתמו עלי בכל לשון של זכות ותנו לו לפלוני דציבתי ברעות נפשאי בדלא אניסנא אלא בלב שלם ובנפש חספה ואמשיכית ליה כך וכך זויי בידיה ואמרית ליה זכי בהון לפלוני בר פלוני דיהבית יתהון ליה מעכשו במתנה נמורה מתנת בריא מתנת פרהסיא מתנת עלמין וכן עבד פלוני דנן זכה בהון לפלוני דנן שהוא מקבל המתנה וקבלינון ואצנעינון ליה ואודי קרמנא אנהנא סהרי הודאה ברורה בלא שום מענה ועלילה פלוני בר פלוני דנן דקבלינון להלין זויי מיד פלוני וזכה בהון לפלוני במתנה ואמ' לנא הווי עלי סהרי וכתבו וחתמו עלי בכל לישנא דזכותא דאנא פלוני חייב לפלוני בכך וכך זויי דקבליית מיד פלוני בן פלוני דיהבינון לפלוני וזכיתי בהון ליה וחרי הן מוצנעין תחת ידי בתורת סקרון ורשו והלואה לפלוני דנן וכל זמן שיחבעם ממני פלוני דנן והבאין מכתו אמסריונון לו ולשלוחו ואתן אותם לו בכל⁷) שום מענה ועלילה בעולם שכן אני מודה בפניכם הודאה נמורה. ומה שהיה בפנינו ביום פלוני לירח פלוני לשנת פלונית כתבנו וחתמנו ונתננו ביד פלוני להיות בידו וביד הבאים מכתו לראייה ולזכות והכל שריר וקיים:

¹) דף ס"ו.

²) כ"ה ברי"ף.

³) צ"ל: כשורא.

⁴) כ"ה ברי"ף.

⁵) מובא בס' העטור ד"ו דף ג"ט ע"ב וד"ל דף ל"ד. כשינוי לשון קצת: זיכוי כתב הרב

המחבר וכו'.

⁶) צ"ל: למיזבנון.

⁷) צ"ל: בלי.